

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 22 September 1918. N°. 2122.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N. 2 Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f. 1.20, voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar f. 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f. 0.10. Abonneementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 8 regels f. 1.20, voor elke regel meer f. 0.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f. 0.12 per regel.

Van de Voleinding.

CCXCIV.

ACHTSTE REEKS.

XXXIX.

En ik zag den grooten troon, en dengene die daarop zat, van wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloed, en geene plaats is voor die gevonden. Openb. XX:11.

Het eerste gedeelte van hoofdstuk XX der Openbaringen, waaraan we thans toe zijn, levert voor de uitlegging bijna onoverkomelijke moeilijkheden op, zoo zelfs dat nog steeds te betwijfelen valt, of de gereede en juiste uitlegging van de eerste tien verzen van dit kapittel gevonden is. Om het gewrongene van wat ons hier wordt voorgelegd in te zien, behoeft men slechts en wat vlak voorafgaat en wat er aanstonds op volgt met elkander in verband te brengen. Wat men de duizend jaren waarvan hier in vs. 2, 3, 4, 5, 6 sprake is, in letterlijken zin op, dan is hetgeen hier geleerd wordt, op geen manier met hetgeen voorafgaat in natuurlijk verband te brengen. Dan toch zou het wederkomen van den Christus, om de aarde te richten en het einde te doen ingaan, eerst na afloop van die duizend jaren zich denken laten, en dit nu is juist met wat in Hoofdstuk XIX vlak voorafgaat, volstrekt onverenigbaar. In Hoofdstuk XIX wordt op klare en duidelijke wijze medegedeeld, dat de Christus reeds tot het houden van het eindgericht was uitgetogen. «Ik zag, zoo schrijft toch Johannes, ik zag den hemel geopend, en zie een wit paard, en die daarop zat, was genaamd Getrouw en Waarachtig, en hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid.» Ook de verdere teekening die van den Christus hier gegeven wordt, geeft den stillen indruk, dat zijn stil zitten aan de rechterhand zijns Vaders een einde had genomen, en dat hij alnu uitrook, om het einde der dingen te doen ingaan. Zoo toch lezen we in vs. 12 en volgende: «En zijne oogen waren als een vlamme vuurs, en op zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden, en hij had eenen naam geschreven, dien niemand lezen kon dan hijzelf. En hij was bekleed met een kleed dat met bloed geverfd was, en zijn naam wordt genaamd het Woord Gods.» En dan volgt wat nog veel sterker zijn verschijning ten gerichte aanduidt. Zoo toch staat er in vs. 14 v.v.: «En de heiligers in den hemel volgden hem op witte paarden, gekleed met rein en fijn lijnwaad. En uit zijnen mond ging een scherp zwaard, opdat hij daarmee de Heidenen slaan zoude. En hij zal ze hoeden met een ijzeren roede, en hij treedt den wijpersbak van den wijn des toorns en der granschap des Almachtigen Gods. En hij heeft op zijn kleed en op zijn dij dezen naam geschreven: Koning der koningen en Heere der heeren. Ook al laten we hetgeen dan nog volgt voorhands rusten, zoo is het toch aan geen twijfel onderhevig, of in hetgeen reeds deze verzen met zekerheid te kennen geven, wordt ons het beeld van den Christus geteekend, gelijk hij ten oordeel en ten gerichte uitgaat en het einde der dingen verwerkelijkt zal.

Doch natuurlijk mogen we zelfs hierbij niet blijven staan. De aankondiging van de wederkomst van den Christus, gelijk het 19e kapittel ons, die met zulk een beslissend teekent, staat in rechtstreeks verband met hetgeen van het 6e hoofdstuk af tot kapittel 19 uiteen was gezet. Al laten we de vier eerste kapitels van 2-5 voor het oogenblik rusten, achtereenvolgens werden in de daaropvolgende hoofdstukken dan toch eerst de zeven Zegelen tot aanschouwing gebracht. Doch ook hierbij bleef het niet. Op de zeven Zegelen volgden aanstonds de zeven Bazuinen. Van deze las men tot in hoofdstuk 16. En toen vertoonden zich de zeven Phioelen, die welbezien tot hoofdstuk 19 voortgingen. Eerst nadat nu deze zeven Zegelen, deze zeven Bazuinen en deze zeven Phioelen achtereenvolgens een reeks van één en twintig verschikkingen hadden aangekondigd, en feitelijk reeds heel het bestand van het aardrijk en van het leven der menschen kinderen een radicale aangrijping had ondergaan, zoodat de normale toestand van het aardse leven de uitwerking van den vloek had ondervonden, en de aardse toestanden in gedeeltelijken jammer en ellende waren overgegaan, kwam nu aan het slot het ontzettende gericht, dat voor dit alles was voorbereid en werd op de kleinste en duidelijkste wijze aangegeven, dat alnu het eindgericht intrad en

het oordeel uit den Hooft over het aardrijk niet alleen, maar ten deele zelfs over het geheele geschapene heelal zou uitgaan. Het 19e kapittel laat deswege geen den minsten twijfel. De Zone Gods is nu reeds opgestaan uit den zetel zijner eere, dien hij aan Gods rechterhand innam. Zelfs werd met geen ordinaire tijd meer gerekend. Het einde was er, en het oordeel brak aan.

Meer nog zelfs trad in. Een Engel Gods, zoo zegt ons vs. 17, nam zijn plaats in de zon, en riep van daaruit alle vogelen des hemels toe: «Komt herwaarts en vergadert u tot het Avondmaal des grooten Gods.» Dit nu doelde er op, dat het vleesch der koningen, en der oversten en der sterken, saam met het vleesch der paarden en van alle burgers en dienstknechten, kleinen en grooten, ten prooi zou worden voor de vernielers. Dit leidde tot een laatste worsteling. In vs. 19 toch heet het: «En ik zag het Beest en de koningen der aarde en hun heiligers vergaderd om krijg te voeren tegen Hem die op het paard zat en tegen zijn heiligers.» Hiermede ving de doodelijke worsteling aan, die er op uit liep, dat het Beest en de valsche Profeet, en al wat hun onderworpen was, gegrepen werden. Het ging toen alles levend in den pool des vuurs, die met sulfer brandt. En de overigen, zoo besluit dan het 19e kapittel, de overigen werden gedood met het zwaard desgenen die op het paard zat, d. i. met het zwaard van den Christus, en alle de vogels werden verzadigd van hun vleesch. Er is hier alsoo sprake, niet enkel van een oordeel dat dreigt en aangekondigd wordt, maar van een oordeel en strafgericht, dat voldongen wordt. Snel zelfs volgt 't één op het ander. Van een pauze in 't verhaal, die het tooneel zou doen afwisselen, is van verre geen sprake. Het einde brak door. Te niet gedaan en van macht en leven beroofd, werd al wat onder het oordeel door moest gaan, en men kan na lezing van het 19e hoofdstuk onder geen anderen indruk verkeeren, dan dat de eindbeslissing nu is ingetreden, en dat de Zone Gods zijn oordeel voltrekken gaat. Er blijft niets meer te vernietigen over. Al wat nog een schijn van grootheid bezat, is te niet gedaan, en de Christus heeft in zijn eindoordeel over den jammer der sonde getriomfeerd.

Stond dit nu nog op zichzelf, zoo kon men het zich nog voorstellen, alsof tot op dit laatste oogenblik de gewone gesteldheid van het aardse leven haar ouden vorm behouden had, zoodat niets van wat bestond, veranderd was, en nu als met één ruk heel de gesteldheid van het menschelek leven aanzijn op aarde te niet werd gedaan. Doch hiervan is, gelijk we reeds opmerkten, geen sprake. De plagen, die met de zeven Zegelen, de zeven Bazuinen, en de zeven Phioelen over het aardrijk waren uitgesproken, hadden niet alleen geestelijk het menschelek leven aangegrepen, maar ook de natuur en hetgeen uit die natuur zich aan den mensch aanbood, geheel ontworcht. Ramp na ramp was over het menschelek leven uitgesproken. Jammer na jammer had het menschelek leven op aarde uit zijn voegen gelicht. Zoo bang zelfs was reeds van meet af de ontzetting geworden, die de kinderen der menschen aangreep, dat ze zelve den dood zochten, geen heil meer in het aardse leven zagen, en er als om smeekten om uit dit ontredende leven te worden weggenomen. Zoo geweldig was de ontzetting die zich van de leiders en hoofden der volkeren meester maakte, dat ze reeds bij de realisering van de Zegelen in volstrekten wanhoop den dood zochten, en (zie Hoofdstuk 6:15 v.v.) uitriepen «tot de bergen en steenrotsen: Valt op ons en verbergt ons voor het aangezicht Desgenen die op den troon zit en van den toorn des Lams». Er is alsoo geen sprake van, dat ten tijde dat het oordeel in Hoofdstuk 19 intrad, het menschelek leven op deze aarde nog zijn vroegere aantrekkelijkheid zou behouden hebben. Niets hiervan was overgebleven, en een toestand was, reeds eer de Bazuinen haar onheilspellend geluid gaven, van alle zijden ingetreden, die het leven op aarde met schrik en angst vervulde. Zelfs mag aangenomen, dat de Zegelen, de Bazuinen en de Phioelen niet getoefed hebben, maar met zekere snelheid op elkaar gevolgd zijn. En vast staat in elk geval, dat hetgeen Hoofdstuk XIX ons bericht omtrent het oordeel dat de Zone Gods aan de onheilige wereld zou voltrekken, ontzettend en vernietigend zou zijn. Nimmer toch mag vergeten worden, dat hetgeen kapittel XIX ons in beeld brengt, de slot-uitkomst is van al hetgeen er uit de Zegelen, Bazuinen

en Phioelen vooraf was gegaan. Er was dan ook geen sprake van, dat het gewone, normale leven zich onderwijl ongestoord had voortgezet. Er zijn nauwelijks woorden te vinden voor den jammer, die reeds over deze aarde en het menschelek geslacht gekomen was, en hetgeen kapittel XIX ons als eindresultaat afteekent, is een zoo stellige uitbreking van het eindoordeel, dat er daarna van het normale menschelek leven op deze aarde geen sprake meer kon zijn. Het liefst zou men dan ook van het 19e op eenmaal naar het 21e hoofdstuk overgaan. De triomf van den Zone Gods was geen oogenblik meer twijfelachtig. Na al wat in de voorafgaande periode van de Zegelen, Bazuinen en Phioelen in heel de wereld openbaar was geworden, bleek dan nu toch, dat de overwinning aan den Zone Gods verbleef. De verondigde en verloren wereld had in het niet kunnen terugzinken, en de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel openbaar worden. En het een zoo als vanzelf zich aan het ander hebben aangesloten. Al 't onheilige werd gedood door het zwaard desgenen die op het paard zat, en «toen zag ik, Johannes, een nieuwen hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer».

Sloot nu hetgeen de Chiliasten bedoelen, zich bij dit resultaat aan, dan zou er op zichzelf niets ondenkbaars noch onredelijks in schuilen, dat de laatste strijd die niet meer met de zondaars onder de kinderen der menschen, maar met den Satan moest worden uitgetreden, na deze aanvankelijke overwinning van den Christus intrad, en zoo niets ons beletten, ons een nieuwe korte periode te denken, waarin de Satan overweldigd werd, en ten slotte de eindstrijd volstrekt werd. Doch juist dit is niet de voorstelling, die men ons opdringt. Integendeel, men stelt het voor, alsof het begin van Hoofdstuk 20 ons het levende menschelek in de aloude, normale verhoudingen te aanschouwen geeft, en alsof in dit normale leven van de kinderen der menschen nu een gapend intreedt, die ongestoord het aardse bestaan laat voortgaan, en dat gewone aardse bestaan nog maats eeuwen doet voortduren. Immers men denkt er niet aan, het voor te stellen, alsof nu reeds alles achter ons lag wat in Openbaringen 6-19 geprofeeteerd werd. Integendeel men leeft in de gedachte, dat het nu nog alles toegaat, zoo als 't van oudsher in het menschelek wereldleven toegaat, en alsof eerst op een ons onbekend tijdstip de gewijzigde levenswijze zal intreden. Men voert de dwaalvoorstelling, alsof het aloude wereldleven nog steeds onafgebroken voortduurt. Zelfs van wat de Zegelen ons brengen, of de Bazuinen ons opdringen, of de Phioelen ons ten laste zullen brengen, is dan nog niets te aanschouwen. Dat alles zal eerst later komen moeten. Wanneer, weet niemand. En is 't eenmaal zoover, dat de fatale periode van de duizend jaren ingaat, dan zal 't niet in haaste of met overrompelenden spoed alles over ons komen, doch dan zal er weer duizend jaren voor ons intreden, waarin geheel de ommekeer zal tot stand komen.

Gevolg van deze voorstelling is natuurlijk geweest, dat men al wat komen zou naar verre toekomst verschooft, en dat het inwachten van de wederkomst des Heeren alle onmiddellijk karakter verloor. Het liep, alles uit op een verstrekkende berekening, maar de indruk, dat 't alles ons plotseling overvallen kon, ging te loor, en hiernede geraakte men almeer op de gevaarlijke heiling, die Augustinus in de kerkelijke voorstelling aanbracht. 't Werd al verschoven en opgeschoven, en de inwachting van een wederkomst des Heeren, die ons geheel onverwacht overvallen kon, werd geheel losgelaten. Dat hier tegenover in het Chiliasme een heilzame strekking lag, wordt dan ook allerminst door ons ontkennd, en ook verliezen we allerminst uit oog, dat het Chiliasme in velerlei onderscheiden vormen optrad, en bovendien in den loop der eeuwen aan de zich voordoende gesteldheden van het kerkelijk leven zeer wisselende en uiteenlopende vormen ontleende. Ook thans is dit zoo. Men kan ook nu allerminst zeggen, dat alle Chiliasme dat zich aandient, in geheel gelijken vorm optreedt. Bij de nadere bespreking zullen we hier zelfs nadruk op leggen. Doch waar het in dezen eersten aanloop voor ons op aankomt is, vóór alle dingen het verband met Openb. 6-19 niet te verbreken of los te laten, zooda we overgaan tot het twintigste kapittel. We mogen niet toegeven aan de onhoudbare voorstelling, alsof Johannes, aan de gerich-

ten van kapittel 20 toegekomen, zich 't op eenmaal zou hebben ingedacht, alsof de inhoud van 'kapittel 6-19 niet meer mede telde. En waar men dit aan Johannes niet mag toedichten, mag veel minder nog het standpunt ingenomen, alsof de Geest des Heeren die Johannes leidde, bij den aanvang van kapittel 20 plotseling het voorafgaande als niet geopenbaard ter zijde zou hebben geschoven. Men kan de Openbaring niet als een heilig geschrift, door hooger Geest ingegeven, beschouwen, of de onderscheidene deelen van het geheele boek moeten in geregeld verband met elkander staan, en hetgeen ons in kapittel 20 geopenbaard wordt, moet in goede volgorde saamhangen met hetgeen daarachter ligt.

Van alle overdrijving wenschen we ons hierbij te onthouden. Grif geven we toe, dat met name in het laatste stuk der Goddelijke openbaring, die aan Johannes ten deel viel, een tijdsverloop en een tijdsin-deeling en berekening kan voorkomen, die afwijkt van onze gemeene voorstelling, maar dit laat toch nimmer toe, dat de afwijking in algeheele onzinnigheid van voorstelling zou overslaan. Dit springt zoo in het oog, dat de meer nadenkende Chiliasten hierop zelve de aandacht vestigen, en ten deele hun voorstelling door rechtmatige wijziging doen ontkomen aan de ondenkbaarheden, waarin de ultra's onder hen vervallen. Zelfs het cijfer van de duizend jaren liet meer dan één van hen vallen. Doch dit alles heft het hoofdbezwaar niet op, dat zich op onwettigbare wijze aan ons opdringt, zoo men feitelijk den inhoud van Openb. 6-19 ter zijde schuift, of beter nog gezegd, als niet geschreven beschouwt. Denkt men zich toch geheel deze voorafgaande openbaring weg, en stelt men het zich voor, alsof de inhoud van hoofdstuk XX:1-10 geheel los en op zichzelf werd aangeduid, zoo zou er op zich zelf niets, tegen zijn, om zich de letterlijke opvatting van Openb. XX:1-10 als de rechtmatige profete voor te stellen. Het groote bezwaar waarop men hier stuit, en waardoor zulk een opvatting van deze tien verzen radicaal wordt afgesneden, ligt juist in wat voorafgaat. Men kan en mag geen ingang geven aan een voorstelling, alsof eerst plaats zou grijpen, wat in de hoofdstukken 6-19 ons als stellig naderende wordt aangekondigd, en alsof dan daarop een periode van duizend jaar zou volgen, die zich aandient alsof de inhoud van Hoofdstuk 6-19 wegviel. Hoe ook opgevat, komt dit altoos op een spelen met de wederkomst des Heeren neder, en het is hier-voor, dat we ons met alle beslissend hebben te wachten. Veel mag en kan ook hier geschikt en verschilt worden, maar te erkennen, dat er een parousie van den Christus zou hebben plaats gehad, en dat 'de heiligers des hemels den Messias bij die nederdaling op aarde zouden verzeld hebben', om dan vlak daarop een opvatting te huldigen, die tusschen deze nederdaling van den Christus en het einde nogmaals eeuwen inschuift, ware een onredelijkheid, die niet mag worden geduld.

Ongetwijfeld zou er naar menscheleke berekening sprake kunnen en moeten zijn van een bepaald tijdsverloop, doch de Openbaringen wijzen er ons zelve op, dat er geen tijd, in den gewonen zin, meer zijn zou. Vanzelf zou er wel zijn duur, voortgang en overgang van oogenblik op oogenblik, maar met de wederkomst des Heeren viel het enge van onze aardse tijdrekening vanzelf weg. Dit nu werkt, als we ons zoo mogen uitdrukken, naar twee kanten. Eenerzijds kan hetgeen de betrekkelijken duur heeft, als in een enkel tijdstip zich samentrekken, en anderzijds kan het wat als vliegensvlug voorbijgaat, zekeren duur doen erlangen. Hoofdzak echter is hierbij, dat hetgeen in het gewone leven op dagen en jaren beslag legt, zich doet saamtrekken als in een oogwenk, en toch een belangrijke uitwerking kan doen erlangen. Vooral wat hier hoofdzak is, d. i. de inwerking van Satan en zijn demonen op ons aardse leven, vraagt niet om langen duur van wat wij tijd noemen. Denkt men zich terug in den aanvang der Schepping, toen het tot den afval van Satan gekomen is, en zijn demonen in dien afval gevolgd zijn, dan is het voor een ietgeleek die nadenkt, duidelijk, dat zulke ontzettende gebeurtenissen als in dien afval van Satan besloten waren, als in één oogenblik doorleefd werden. Zelfs van Adam en Eva mag en kan dit niet anders opgevat. De eerstgeschapen kinderen der menschen hebben niet dagen en weken geworsteld om ten deze tot beslissing te komen. De giftige aanval van Satan op hun hart kwam in één oogenblik tot beslissing. Eerst bij Eva en

straks bij Adam. En al moet men altoos zeker oogenblik van innerlijke gisting aannemen, toch voelt een ieder, dat de beslissing of ze Gode trouw zouden blijven, dan wel zich door Satan zouden laten meeslepen, in één enkel oogenblik tot stand kwam.

Ook het omgekeerde nu hiervan is de regel. Een ziel die uit 't zondige omgezet wordt in het heilige, maakt deze omzetting in één oogenblik door. Het is God die 't in ons tweeweg brengt, en het is één enkel oogenblik in ons leven dat ten deze beslist. In verband hiermede was 't dan ook in 't minst geen eisch, dat 't geen Satan ten slotte bij het naderend eindoordeel deed, op lange dagen, maanden en jaren beslag zou leggen. Veeler sprak 't van zelf, dat ook bij de eindbeslissing de boose werking des geestes, en het verzet hiertegen van beter geest, in zeer korten tijd tot uitwerking kon komen. Het kwam ook hier op finale beslissingen in de gesteldheid der geesten aan. Ook al laat men hierbij nu het denkbeeld toe, dat er eenige tijd verliep, eer de keer in de geesten van volk tot volk was doorgeslagen, zoo komt 't toch ook hier bij den satanischen invloed op een enkele doortastende aangrijping aan. Ook al doen we derhalve niets te kort aan het feit, dat Satan, toen het aan dit keerpunt was toegekomen, plotseling een ontzettende macht ter zijner beschikking kreeg, en die macht gebruikte heeft, toch volgt hieruit in 't allerminst niet, dat de Wederkomst des Heeren er door verschoven of tegengehouden werd. Geen reden is dan ook denkbaar, waarom hier een geestelijke worsteling van tien eeuwen zou zijn ingetreden. En al is het volkomen waar, dat in deze verzen de uitdrukking van «duizend jaren» herhaaldelijk voorkomt en telkens op nieuw gebezigd wordt, toch mag hieruit in 't minst niet worden afgeleid, dat hier derhalve de uitdrukking van «duizend jaren» op tien eeuwen doelde. Hier tien eeuwen in te schuiven, zou geheel den inhoud van Openb. 6-19 onhoudbaar maken. Neemt men hierbij nu in aanmerking, dat de cijfers in de Schrift in 't gemeen, en bijzonder in het boek der Openbaringen, vaak niet letterlijk, maar overdrachtelijk zijn op te vatten, dan valt alle reden weg, waarom men hier op een tijdsverloop van tien eeuwen in zijn betoog zou moeten neerkomen.

Dr. A. K.

„Geestelijke dingen met geestelijke saamboegend.“

Dewelke wij ook spreken, niet met woorden die de menscheleke wijsheid leert, maar met woorden die de Heilige Geest leert, geestelijke dingen met geestelijke saamboegende.

1 Cor. 6:13.

Het wonderbare in den mensch blijft steeds, dat hij niet eeniglijk als de engel een geestelijk bestaan heeft, maar dat hij, behalve als geest, ook lichamelek bestaat. Een engel kan om zichtbaar te verschijnen wel een menscheleke gedaante aannemen, gelijk dit bij de aankondiging van Jezus geboorte te Nazareth plaats greep, toen Maria den engel zag en met hem sprak, of ook toen in Bethleem en Efata de engelen aan de herders verschenen, doch dit alles gold slechts voor een kort oogenblik in de verschijning, en zijns was de engel weer het louter geestelijke wezen, dat allerlei vorm afdierp.

God is louter geest, de engelen zijn enkel geestelijke wezens, en het is de mensch alleen, die met God en de engelen het geestelijke wezen gemeen heeft, maar bovendien een lichamelek bestaan ontving en geplaatst werd in een zichtbare natuurwereld.

Die twee tegelijk nu, dat geestelijke en lichameleke, dat zichtbare en onzichtbare bestaan, ontving eeniglijk de mensch, en zelfs de Zone Gods kon zich eerst in die beide vertoonen, toen het Woord vleesch was geworden en de Christus als mensch was verschenen.

Het is alleen de mensch, die aldus tegelijk de zichtbare en de onzichtbare gestalte bezit, en ook als straks deze wereld zal zijn te niet gegaan, en onder een nieuwen hemel een nieuwe aarde op zal bloeien, zal de mensch, die behouden wordt, evenals bij de eerste Schepping, tegelijk een zichtbaar en een onzichtbaar wezen ontvangen; geest en lichaam beiden zullen ook alsdan voor eeuwig zijn deel zijn.

Tijdelijk moge het kind des menschen, als hij sterft, zijn lichameleke verschijning afleggen, en enkel als geestelijk wezen in het Vaderhuis verkeeren. Doch dit is een voorbijgaande toestand, en komt eens de Voleinding na het oordeel, dan zal het kind des menschen opnieuw, als in de eerste Schepping, zich een bestaan naar ziel en lichaam ten deel zien vallen, en dat dubbele aanzijn zal voor eeuwig zijn deel zijn.

Opgehelderd. srei pogingen had te komen, vernamen

Thans echter is er door den val in het Paradijs splitsing en scheuring in ons mensche-lijk bestaan gekomen. Het is de Dood die in-trad, en die Dood verbreekt de eenheid tusschen ons geestelijk en lichamelijk, tusschen ons on-zichtbaar en zichtbaar bestaan.

Op den dag zelf, dat de eerste mensch zich door Satan verleiden liet, en van den Boom der Kennis zich de vrucht dorst toeigenen, kwam de Dood over hem, en al zij 't nu dat deze gevallen mensch, met den dood in zijn hart, nog in onheiligen vorm op aarde bleef voort-leven, toch was hij van die ure af een gebroken wezen. De geest in hem verloor de gemeenschap met zijn zichtbare, lichamelijke verschijning. En daarom was het van toen af, dat de gevallen mensch geestelijk herboren moest worden, zich van de zichtbare, natuurlijke wereld had af te scheiden, en nu eeniglijk met zijn geest de geestelijke gemeenschap met zijn God, die enkel Geest is, moest trachten te genieten.

Met het oog hierop nu vermaant de apostel de Corinthiers, om welbewust te breken met de wereld en haar bekoorlijkheid, en eeniglijk heil te zoeken in de geestelijke gemeenschap, die onze geest reeds hier op aarde met onzen God geniet kan.

Voor de belijdenis van ons geloof moeten we onze kracht zoeken niet in woorden, die de mensche-lijke wijsheid leert, maar in woorden die de Heilige Geest ons inleest, geestelijke dingen rechtstreeks met geestelijke saamvoegende.

Ons wedergeboren hart moet niet in wereld- sche wijsheid het hulpmiddel zoeken, om de dingen Gods te begrijpen, maar, omgekeerd, moeten we de wereldsche wijsheid ter zijde zetten, om het geestelijke in onze eigen ziel met het geestelijke in Gods Openbaring in rechtstreeks verband te zetten, geheel buiten de wereldsche wijsheid om.

Het moet terstond na onze bekeering wor- den, en tot onzen dood toe blijven, een pogen om de geestelijke dingen rechtstreeks met de geestelijke dingen saam te voegen.

Juist hieraan echter willen nu, met name de jongere geloovigen, veelal niet aan.

Zie maar, hoe ze op allerlei manier pogen de werkelijkheid der eeuwige dingen in den tranen der zienlijke dingen en der wereldsche wijsheid te verklaren. Ook nu tekenen zich van dit pogen het zoo bedenkelijk spoor.

Vreemd is dit niet, want het is een verschijnsel dat zich in ons geloofswezen, eeuwig aan eeuw, telkens opnieuw voordoet. Zoodra niet open- baart er zich weer een krachtige orthodoxie, of aanstonds wordt dit geloofverschijnsel achter- volgd door het humane pogen, om met onze mensche-lijke wijsheid en wijsheid het bewijs voor ons belijden te leveren. De vormen der aardse wijsheid moeten dan opnieuw dienst doen, om de waarachtigheid van de Openba- ring Gods te bewijzen. En zoo moet 't dan toch weer worden, het geestelijke niet eenig- lijk met het geestelijke saamvoegen, maar toch opnieuw de wereldsche wijsheid te hulp roepen, om aan het geestelijke zijn heerschappij te verzekeren.

De Grieken vooral voelden zich machtig in deze wereldsche wijsheid. Van daar dat ze met name te Corinthe het aandoenst, om voor hun geloof een grondslag in deze wereldsche wijs- heid en in deze wereldsche redevoering te zoeken. En daartegen nu komt de apostel met al de verkracht van zijn geloof op, en laat zijn waarschuwing uitgaan, om toch dat valsche innemend van wereldsche wijsheid uit der Christenen geloofsovertuiging te bannen.

Eerst na de Voltoeiing, in de nieuwe wereld, die dan zou opvolgen, zou ook de mensche- lijke wijsheid zich weer in volkomen harmonie met de wijsheid Gods ontwikkelen. Maar voor- hands kon dit niet. De wereldsche wijsheid was nu valscheit, en we misten het middel, om zulks volkomen recht te zetten.

Vandaar aller geloovigen roeping, om met de verkracht wijsheid der wereld te breken, en zich eeniglijk in het geestelijke terug te trekken. Niet half geestelijk en half wereldwijs, maar eeniglijk uit Gods openbaring moet onze geloofs- kennis afgeleid. Het geestelijke kan en mag niet meer in zijn eenzijdig wijsgeerigen vorm worden overgenomen, om eerst zoo onze ziel te bewerken. De tusschenkomst van veel eer- geel weg. Het geestelijke dat in onze ziel intelt, moet immers, buiten de wereldsche wijsheid om, rechtstreeks met het geestelijke in God in ver- band worden gezet. Het is der geloovigen roeping, om het geestelijke, zonder tusschen- schakel, met het geestelijke in God in verband te zetten. En daar we dit nu uit onszelf niet vermogen, komt alles er op aan, of we ons onderwerpen aan wat God ons geopenbaard heeft, geopenbaard in zijn Woord.

Dr. A. K.

Amsterdam, 20 September 1918.

Nu de zomer in plasregens van ons afscheid heeft genomen en de roosige tinten van het loover ons de komst van den herfst aankondigen, is ook de tijd van lichaam en ziel verkwikkende rust voorbij en vangt de arbeid onzer redactie opnieuw aan. Meer dan een onzer lezers zag, zooals ons bleek, met verlangen naar dat oogen- blik uit en zal dankbaar wezen, dat de *Herant* weer in vol formaat verschijnt.

Het leven heeft intusschen niet stil ge- staan, en als vanzelf richt zich daarom het oog op de belangrijke gebeurtenissen, die in deze twee maanden zich zowel op het wereldtooneel als op het enger gebied van ons volksleven hebben afgespeeld, om de teekenen der tijden in het licht van Gods Woord te bezien.

De stembusactie, die voor 't eerst onder de vigueurs van het evenredig kiesrecht plaats vond, bracht ons een Tweede Kamer, waarin nog sterker dan te voren de inner- lijke verdeeldheid van ons volk uitkomt. Van een beslissend overwicht van een der beide partijen is dan ook geen sprake en de evenaar staat juist in het huis. Een langdurige 'crisis' was daarvan het gevolg, die eindigde met het optreden van een Kabinet, dat, al draagt het zeker een Christelijk stempel en al is het daarom, vooral met het oog op de oplossing der Schoolquaestie, ons van harte welkom, toch door het overwegen van het Roomsche- Katholieke element ons niet zonder zorg doet zijn.

Ons volk is, zooals Groen van Prinsterer reeds geleerd heeft, van huis uit in 't volk en behoort dit Pro- Wat wordt hier...

testantsch karakter te bewaren. Het dankt zijn vrijwording van Spanje en zijn nationaal bestaan aan de Reformatie der 16e eeuw en heeft ook in de eeuwen, die daar- op volgden, steeds onder Europa's volken als Protestantsche natie te boek gestaan. En al gunnen we aan onze Roomsche mede- burgers ten volle hunne staatkundige rechte- ten, en al hebben we zelfs dankbaar hun steun aanvaard in den strijd voor het be- houd van de Christelijke grondslagen van ons staatsleven, toch was het doel nooit ons eerstgeboorterecht prijs te geven of het Protestantsche stempel, dat de historie op ons volksleven had afgedrukt, te ver- zwakken. Daarom schijnt het ons, niet zonder bedenking, dat ditmaal voor 't eerst de leiding op politiek gebied in handen van de Roomsche-Katholieke staatspartij is overgegaan. In Duitschland ziet men waartoe dit leidt. De innerlijke verdeeld- heid der Protestanten en de snelle aanwas van het socialisme heeft daar het Centrum schier oppermachtig gemaakt. We zouden het diep betreuren, wanneer het in ons land dienzelfde weg mocht opgaan. Het zou de geestdrift en de bezieling dempen, waarmede ons Calvinistisch volk ten strijde optrok. En laat men niet zeggen, dat wat thans geschiedt een uitzondering zal wezen. Wat Rome eenmaal veroverd heeft, laat het niet spoedig weer los. Moet niet historisch recht, maar getalsterkte de door- slag geven, dan zou de leiding voor goed in handen van de Roomsche Staatspartij zijn overgegaan, omdat zij onder de Chris- telijke staatspartijen numeriek het sterkste is en blijven zal.

Maar al hebben we daarom welernstige bezwaren tegen de wijze, waarop dit Ka- binet geformeerd is, toch neemt dit niet weg, dat we dankbaar zijn, dat Christen- staatsmannen, onder welke er zijn, die het volle vertrouwen van ons volk hebben, de zware taak hebben aangedurfd, om het schip van Staat in deze moeilijke tijden te sturen. Naarmate de worsteling tusschen de volkeren een steeds bitterder karakter aanneemt en de beslissing nadert, zal ook de positie van ons land steeds moeilijker worden. Onze levensmiddelen raken uitge- put, en met den winter, die komen gaat, staat gebrek aan het aller noodigste ons te wachten. De geest van opstand en verzet waart vooral onder onze arbeiders rond, en onze boerenbevolking wordt steeds on- tevredener over de strenge distributie- maatregelen, die door de vorige Regering zijn genomen. Onze schatkist is tot den bodem leeg en de uitgaven stijgen tot een schrikbarende hoogte. Er zal meer dan staatsmanswijsheid noodig wezen om aan deze gevaren het hoofd te bieden en in de nooden van ons volk te voorzien. En we zijn dankbaar, dat we een Regering hebben, die, evenals onze Vorstin, die wijsheid niet bij zichzelf zoekt, maar bij Hem, die alleen ons volk bewaren en uitredden kan.

De stille hoop, die in 't voorjaar menig hart vervulde, dat nu Duitschland in 't Oosten vrede had gesloten met Rusland en heel zijn kracht kon inzetten op het Westfront, de beslissing naderde in den oorlog, die heel Europa zoo nameloos doet lijden, is niet vervuld. De oorlogskans keerde in deze zomermaanden opnieuw, en het Deutsche leger, dat zoo schitterend zijn offensief begon, werd tot de oude linie teruggedreven, waar het zich te verdedigen heeft tegen den fellen aanval van het Fransche, Engelsche en Amerikaanse leger. Zoo zijn we uit het vierde in het vijfde oorlogsjaar overgegaan en nog is er geen einde te zien aan den oorlog, die de bitterste ellende over oorlogvoerende en neutrale volkeren brengt. Want al week het Deutsche leger en al heeft het menige gevoelige klap ontvangen, de ijzeren muur werd niet doorbroken en van een besliss- ing, door de wapenen gebracht, is nog geen sprake. Indien de vrede eerst kon- kmen, wanneer de militaire macht van Duitsch- land vernietigd is, kan de oorlog nog jaren duren. En wat zal er dan van Europa, wat van heel de Christelijke beschaving over zijn?

Of het zoo ernstige vredesvoorstel door Oostenrijk-Hongarije tot de oorlogvoerende volkeren gericht, ditmaal gunstiger ont- haal zal vinden, dan de vroegere vredes- voorstellen van Duitschland en de bemid- delingspogingen van den Paus, moet worden afgewacht. Veel hoop is er niet, wanneer men ziet, hoe dit voorstel in de pers der landen ontvangen is. Al is er bij de vol- keren een toenemend verlangen naar vrede, de staatslieden willen den oorlog doorzetten tot het bittere einde en Amerika treedt op met versche krachten en droomt een over- winningsdroom. Het gaat, zooals Prof. Visscher onlangs terecht opmerkte, in dezen oorlog om zulke alles beheerscheende oeco- nomische belangen, dat het bijna hopeloos schijnt de volkeren te verzoenen, zolang de beslissing niet verkregen is, waardoor de een het onderspit delft. Maar hoe weinig hoop we daarom hebben op een spoedig komen van den vrede, we weten, dat het regiment der wereldhistorie niet in handen van vorsten of staatslieden is, maar van God den Heere en dat Hij den vrede gebieden kan, wanneer Hij wil. Tot Hem gaat daarom onze bede op, dat Hij den lang gewenschten vrede over de volkeren schenken moge, een vrede die op recht en gerechtigheid is gegrond.

De opening der lessen aan de Vrije Universiteit.

Ook nu weder verzamelden zich op den derden Woensdag in September Directeuren, Hoogleraren en studenten der Vrije Universiteit in de zaal der Theologische faculteit om de plechtige opening der lessen bij te wonen. Prof. Dr. L. Bouman, die wederom de taak van pro-rector waar-

nam, hield daarbij een toespraak, waarin hij de vraag besprak, hoe men als weten- schappelijk man en als Christen te staan heeft tegenover het vraagstuk der *erfelijke belasting*, dat, zooals uit intieme gesprekken hem gebleken was, door menigeen be- schouwd werd als een onafwendbaar nood- lot, waartegen men zich niet verzetten kan, en door sommigen als een dekmantel werd gebruikt om allerlei zondige excessen, waar- aan men zich overgaf, te verontschuldigen.

Prof. Bouman gaf daartoe eerst een kort overzicht, hoe thans over het erfelijkheids- vraagstuk door de mannen van weten- schap gedacht werd. De opvatting van Darwin van de erfelijkheid, die met zijn evolutie-hypothese saamhangt, is vrijwel algemeen prijsgegeven. Men rekent thans vooral met de zogenaamde Mendelsche regels. Voor Mendel was het onderzoek meest in handen van onbevoegden, die toevallig vondsten generaliseerden. Eerst door Galton, Lorenz en Mendel was een meer wetenschappelijke methode gevolgd, die vooral op statistische gegevens beruiste en op experimenteel onderzoek. Zelfs had men gepoogd in percentscijfers uit te drukken, hoeveel invloed van de ouders op het kroost uitging naar lichaam en naar ziel. Galton lette daarbij meer op den invloed der ouders, Lorenz op heel het voorgelicht. Het was echter niet juist, de resultaten van deze statistiek als biologische wetten op te vatten. Al gaan de gevonden regels globaal genomen op, ze laten toch telkens excepties toe. Vandaar dat Mendel ook niet meer spreekt van wetten, maar van regels, en dat hij veel meer den nadruk er op legde, dat elk individu als een bastaard type is te be- schouwen, aangezien het geboren is uit twee disparate ouders. Neemt men daarbij in aanmerking, dat niet alleen de invloed der rechtstreeksche ouders, maar ook van de voorouders en heel de voorafgaande stamboom op de erfelijkheid inwerkt, dan voelt men, hoe moeilijk het valt, hier op grond van de kennis die men van dit voorgelicht heeft, een juiste prognose voor het nieuwgeboren kind te stellen. De problemen liggen hier veel te ingewikkeld, de draden waarlangs de erfelijkheid zich voortplant, zijn veel te verward, dan dat men met zekerheid spreken kan. Met name geldt dit ook van de overerving der de- generatie. Populaire romans, zooals van Zola, hebben de voorstelling gewekt, alsof men, wanneer bij de ouders bepaalde de- generatie voorkwam, bijv. door bloedschande of dronkenschap, men dan naar vaste wetten bij kinderen en kindskinderen de naverking daarvan kon zien. De fout is echter ook hier, dat men te veel geene- raliseerd heeft. Het voorbeeld van Anna van Saksen, die een type was van een drankzuchtige en wier kind toch een beroemd geslacht van hooge geestelijke beteekenis heeft voortgebracht, toont, hoe deze erfelijke belasting niet altoos doorgaat. De materialistisch-deterministische opvatting alsof men door erfelijke belasting tot be- paalde ongedingen gepre-disponeerd is en zich daartegen niet verzetten kan, is daarom nu uit wetenschappelijk en uit Christelijk oogpunt beslist te verwerpen. De weten- schap toont, hoe er een regeneratieve kracht werkt, waardoor telkens weer het kwade wordt teruggedrongen en over- wonnen. Maar bovenal moet door zelfbe- dwang en door strijd de aangeboeren neiging tot bepaalde zonden worden tegen- gestaan en overwonnen. Vooral de strijd met gebed en door de genade Gods is het beste verweermiddel. Door zulk een strijd zal de persoonlijkheid krachtiger ont- wikkeld worden en meer respect afdwingen, dan wanneer men aan een verkeerd aan- leg toegeeft of door uiterlijke omstandig- heden zich beheerschen laat. Daartoe welte Prof. Bouman vooral de studenten op, omdat in de komende tijden voor hen de strijd zooveel zwaarder zal zijn dan voor het thans heengaan geslacht.

Met belangstelling werd naar dit ernstige woord geluisterd. Daarna ging Prof. Bouman voor in den gebede, om Gods zegen af te smeeken over onze Hoogeschool bij den nieuw-begonnen arbeid.

De Heilige Schrift en de weerloosheid.

In onze artikelenreeks vóór de vacantie toonden we aan, hoe de anti-militaristen zich ten onrechte beriepen op de Bergrede en met name op het woord van Christus, dat men den boze niet mag wederstaan, om daarmee hun anti-militarisme te dekken. Ware dit beroep juist, zou merken we op, dan zou niet alleen elke zelfverdedig- ing, ongeoorloofd wezen, maar dan zou ook de Overheid het kwaad niet mogen straffen. En dat dit allerminst de bedoeling is geweest van Christus' woord blijkt uit de Bergrede zelf, waar Christus zegt, dat wie zijn broeder uitscheldt, strafbaar zal wezen voor het aardse gerecht. Het woord van Christus, dat men den boze niet mag wederstaan, kan dus nooit gelden voor de Overheid, wier taak het juist is, zooals de Apostel Paulus zegt, degenen, die kwaad doen, te straffen, en die daartoe zelfs van God het zwaard ontvangen heeft.

We beloofden toen in een slotartikel nog nader terug te komen op de vraag, in hoeverre dit ook geldt van het recht der Overheid om oorlog te voeren en dus ook om van hare onderdanen den dienstplicht in het leger te eischen, en we willen deze belofte thans gaarne vervullen.

Nu spreekt het wel van zelf, dat het een inconsequentie is, wanneer men wel de roeping der Overheid zou erkennen om de kwaden tegen te staan en des noods te doden door het zwaard, maar aan de Overheid niet het recht zou toekennen om een vijand af te weren, die in het land wilde binnendringen om het te overweldigen door den oorlog. Al spreekt het wel van zelf,

dat de Overheid om de namelooze ellende die elke oorlog te weeg brengt, tot het uiter- ste pogen moet door delevende middelen den strijd met de wapenen te voorkomen, toch is het mogelijk, dat de vijand hier naar niet luisteren wil en met zijn troepen het land binnen valt. De Overheid is dan geroepen den vijand te wederstaan; zij zou haar roeping ontrouw worden, wan- neer zij dit niet deed. Ze moet dan het zwaard, door God haar toebetrouwd, ge- bruiken om haar volk te verdedigen. En waar de Overheid dit niet anders doen kan dan door een leger te wapenen en tegen den vijand uit te zenden, volgt reeds daaruit, dat het dienen in het leger als soldaat ook op zich zelf geen zonde kan wezen.

Er is dan ook door onze vaders in hun strijd met de Mennonieten, die evenals de dienstweigeraars van onze dagen op grond van de Schrift het gebruik der wapenen aan Christenen meenden te moeten ver- bieden, steeds op gewezen, dat de Heilige Schrift, die voor ons alleen te beslissen heeft, den krijgsmansstand als zoodanig nergens veroordeelt. De bewijzen, die ze daarvoor uit het Oude Testament aan- haalden, laten we thans rusten, om alleen op het Nieuwe Testament ons te beroepen. En dan is het zeer opmerkelijk, dat noch Christus zelf noch de Apostelen na hem ooit als eisch hebben gesteld, dat een Christen zijn beroep als krijgsman zou opgeven, omdat dit beroep met het Evan- gelie in strijd is. De voorbeelden, waaruit dit blijkt, zijn bekend genoeg, maar mogen hier nog wel eens herhaald worden. Johannes de Dooper heeft de krijgsknechten, die tot hem kwamen om gedoopt te worden, wel vermaand, dat zij niemand overlast zouden aandoen, niemand het zijne met bedrog zouden ontrekken en tevreeden zouden zijn met hunne bezoldiging (Luc. 3:14) maar hun niet geboden het krijgsgedrag als een ongedwongen beroep te verlaten. Ook Christus zelf, hoewel uit de Evangelien blijkt, dat hij meermalen met krijgslie- den in aanraking is gekomen, heeft hen nimmer vermaand met dit beroep te breken. De hoofdman over honderd te Kapernaum, die tot Christus kwam, om hem te bidden om de genezing van zijn kranken dienstknecht, en daarbij, gelijk Dr. de Moor in zijn be- kende brochure terecht opmerkt, in zeer militaire termen spreekt over de strenge tucht, die hij over zijn ondergeschikten oefent, wordt daarover door Christus niet bestraft, maar geprezen met het woord: 'Ik zeg u: Ik heb zoo groot een geloof zelfs in Israël niet gevonden' (Luc. 7:9). En als de Centurio Cornelius te Caesarea door den Apostel Petrus gedoopt wordt, dan is er geen sprake van, dat de Apostel hem als eisch stelt, dat hij nu het krijgsmansberoep moet laten varen. Was het beroep van krijgsman op zich zelf een ongedwongen beroep, een beroep, dat met den eisch van de Christelijke zedeleeer in strijd was, dan zou deze houding van Johannes den Dooper, van Christus zelf en van de Apostelen onverklaarbaar wezen. Indien dit zoo is, met welk recht kan men aan den dienstplicht zich on- trekken omdat de militaire dienst met Christus leer in strijd zou wezen?

Wel heeft men er op gewezen, dat Christus en de Apostelen ook aan de slaven, die Christen werden, niet geraden hebben zich vrij te maken, maar veel eer aan hun heeren trouw te blijven, terwijl toch de slavernij een den Christen onwaardig lot is; maar men vergeet dan, dat de slavedienst niet een vrijwillig gekozen beroep was als de krijgsmansdienst, dien men verlaten kon, wanneer men wilde, en in de tweede plaats, dat de slavernij wel een den mensch on- waardige betrekking is, maar op zich zelf niet een *zondig* beroep, zooals volgens de anti-militaristen de krijgsmansdienst zou wezen. Was volgens Christus of de Apostelen het krijgsmansberoep een *zondig* beroep, dan zouden zij den eisch hebben moeten stellen, dat ieder, die zich doopen liet, eerst met dit beroep zou hebben gebroken.

Is het beroep, dat onze vaders deden op deze bekende voorbeelden reeds af- doende genoeg om de anti-militaristen of dienstweigeraars van ongelijk te overtuigen, het kan misschien zijn nut hebben er op te wijzen, dat Dr. Giran in zijn geschrift: *Een onhoudbare leer* ook op enkele andere uitspraken van Christus heeft gewezen, die in dit gedrag dusver weinig of niet waren aangehaald, en die toch wel van belang zijn, omdat ook daaruit blijkt, dat het beroep van de anti-militaristen op de Bergrede niet opgaat.

Dr. Giran wijst in de eerste plaats op de bekende gelijkenis die Christus gebruikt heeft tegenover de Pharizeën om daarmede aan te tonen, met welke macht hij be- booze geesten uitwierp. 'Wanneer een sterk gewapende, zoo zeide Christus, zijn hof bewaart, zoo is al wat hij heeft in vrede' - waarmede blijkbaar Satan bedoeld wordt, die tot op Christus komt als overste dezer wereld zijn rijk in vrede bezat. 'Maar als en daarover komt, zoo ging Christus voort, die sterker is dan hij en hem over- winnt, die neemt zijn gehele wapenrusting, waarop hij vertrouwde en deelt zijnen roef uit (Luc. 12:21 of Matth. 12:29 en Marc. 3:27). Christus is hier de 'sterkere', die Satan overwint, en daarna de wapenrus- ting, waarop Satan vertrouwde, de macht der booze geesten, als roef uitdeelt. Het beeld is hier geheel aan den oorlog ont- leend. Nu is zulk een beeld of gelijkenis altoos met voorzichtigheid te gebruiken, omdat Christus meermalen beelden ontleen- de aan toestanden, die op zich zelf zon- dig zijn, zooals de bekende gelijkenissen van den onrechtvaardigen rechter en den onrechtvaardigen rentmeester. Maar Christus wijst dan altoos dat zondige en ver- keerde aan door een enkel woord (de *on- rechtvaardige rentmeester*) en juist dat geschiedde bij deze gelijkenis niet.

Nog sterker is het tweede bewijs, dat Dr. Giran ontleent nu niet aan een ge- lijkenis, maar aan de geschiedenis van de uitdrijving der wisselaren en kooplieden uit den tempel. Indien het nooit geoor- loofd was het kwade met geweld tegen te gaan, hoe kon Christus dan met een geestel van touwtes de wisselaren uit den tempel hebben verdreven?

Ook de derde plaats, waarnaar Dr. Giran verwijst, nl. Marc. 14:48, heeft voor dit vraagstuk zeker belang. Het geldt hier het woord, dat Christus sprak tot de bende, die uitgezonden was om hem in Gethsemane te nemen: 'zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen eenen moordenaar, om mij te vangen?' Christus onderstelt hier als iets, dat van zelf sprak, dat wanneer men uitging om een moorde- naar te vangen, de gerechtsdienaren zwaar- den en stokken medenamen, om den boosdoener te dwingen mee te gaan. Hij veroordeelt dus niet het feit zelf, dat zij stokken en zwaarden meenamen, maar alleen dat zij het deden tegen hem, die geen moordenaar was.

Het voornaamste argument ontleent Dr. Giran echter aan het zogenaamde zwaard- gesprek, dat Christus met de discipelen hield in de opperzaal, eer hij naar Gethsemane ging, en waarin hij hun beval: 'Maar nu, wie een buidel heeft, die neme hem, desgelijks ook een reisaak; en die geen heeft, verkoope zijn kleed en koope een zwaard' (Luc. 22:35-38). Nu is het zeker niet gemakkelijk, dit bevel van Christus aan de discipelen om zich een zwaard aan te schaffen, te vereenigen met wat later in Gethsemane is geschied, toen Petrus het zwaard trok om Christus te verdedigen en Christus tot hem zeide: 'Keer uw zwaard weder in zijne plaats, want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan' (Matth. 26:52, Joh. 18:11) de bekende uitspraak, waarop de anti- militaristen zich altoos beroepen. Hoe deze beide uitspraken, de eene waarin Christus zelf zijne discipelen beval een zwaard te koopen om zich te verdedigen, en de andere waarin hij terstond daarna aan Petrus verbood het zwaard in zijn dienst te gebruiken, met elkander te verzoenen zijn, is een vraagstuk, dat niet zoo ge- makkelijk is op te lossen. Het is echter niet geoorloofd, eenzijdig op het woord van Christus tot Petrus alleen den nadruk te leggen en het andere woord, tot de discipelen gesproken, als waardeloos voor dit vraagstuk voorbij te gaan. Het verschil tusschen beide uitspraken daaruit te verklaren, gelijk sommigen willen, dat Christus eerst aan verzet met de wapenen tegen zijn vijanden gedacht heeft en daarom zijn discipelen beval zwaarden te koopen, maar later in Gethsemane, toen de vijanden kwamen, teruggekeerd is tot het principe van weerloosheid, door hem zelf in de Bergrede gepredikt, gaat niet aan, omdat dit in strijd zou wezen met de heiligheid van Christus. De oplossing schijnt ons veel meer te liggen in de verschillende om- standigheden, waaronder deze woorden ge- sproken werden. Als Christus in Gethsemane aan Petrus verbiedt het zwaard voor Hem te trekken, dan geschiedde dit, omdat Christus wist, dat de drinkbeker des lijdens door den Vader voor hem bestemd was, en hij, gelijk hij zelf er op volgen liet, dien drinken wilde. Daarom keurde hij het verweer zijner discipelen af; het zou hem belemmerd hebben, de taak, door den Vader hem opgedragen, te vervullen. Boven- dien had hij de hulp zijner discipelen niet noodig om hem te verdedigen; wilde hij dit, dan zou de Vader op zijn bede hem terstond twaalf legioenen engelen bijzeten.

In de afscheidsrede in Luc. 22:35-38, daarentegen, spreekt Christus niet van hetgeen de discipelen in Gethsemane te doen hadden (waartoe zou hij dan hun bevelen hebben een geldbuidel en reisaak mee te nemen?) maar van hetgeen ze te doen hadden, wanneer zij als zijn Apostelen zouden uitgaan om te pre- dikan. Toen Christus de eerste maal de twaalfen uitzond, gelaste hij hun geen geldbuidel en geen reisaak mee te nemen, omdat zij overal, waar zij heengingen, een gastrijke ontvangst zouden vinden, zooals dit in het Oosten het gebruik is. Ze be- hoefden daarom niet voor hun onderhoud te zorgen, en de discipelen zelf erkenden, dat het hun op dezen tocht aan niets ont- broken had. Maar nu de crisis in Israël's historie is gekomen, nu Christus als mis- dadiger veroordeeld en ter dood gebracht zal worden, nu waarschuwt Christus hun, dat ook voor zijn discipelen een gansch andere tijd zal aanbreken, dat zij de hu- zen gesloten zullen vinden en een iegelijk die hen aanvalt en doodt, meenen al Gode een dienst te doen. Op gastrijke ontvangst behoeven ze niet meer te rekenen; ze moeten daarom zelf een geldbuidel mee- nemen en den reisaak op den schouder hangen; en waar de vijanden het op hun leven zullen toelagen, een zwaard koopen, om zich tegen muichelmoord te verdedi- gen. Zoo eerst wordt de bedoeling van het woord van Christus duidelijk, en blijkt, dat er geen tegenspraak bestaat met wat Christus daarna in Gethsemane tot Petrus sprak.

Niet elk dezer hier aangehaalde Schrift- uurplaatsen heeft misschien evenveel bewi- zende kracht, maar als men ze te samen neemt, blijkt er toch duidelijk genoeg uit, dat het niet aangaat Christus als schuts- patroon van deze predikers der weerloos- heid voor te stellen.

Waar het vraagstuk van de dienst- weigering zoezoer de gemoederen bezig houdt en ook onder onze jonge mannen er zijn, die door het beroep van de anti- militaristen op enkele uitspraken van Christus zich laten imponeren, meenden we goed te doen, uit het Nieuwe Testa- ment aan te tonen, hoe averechtsch dit beroep is.

D

Vlak Prof. G. aan de H. H. de tekenen verlicht had de getroffen den pe hoewel gen in trots d volk k potisme voor o ring d het on overga maat, c te aang te konn gesprok werd m naar de tekst be overleef word e fine tre was aan de aandi Gaarni aan, en geschiedt haar kon filosofie waarnaar moet wo geen pro wilde lev de volle een pers deel de j beheersch tekening voorbeeld aan de V de geschi jectiviteit aanvang eisch vo hem te d te vinden evenzeer een eigen waardeer heeft. En van onze, bezien da heel ander Roomsche Prof. G voorbeeld gelukkiger Willem I nemen. H nistisch v voeren he grond teg Koning, getypeerd lichte des volk achter school en der Gerefor wees Prof. zoo droeve regering ee een beginne historie en De oratie onderwerp Ze bracht n aan het lie gepubliceerd Prof. Goslin vak geheel dom van hi beschikt, d Bovenal is v voor het g Groen van partij na he vrucht, die Koning Will

O

Gemeenlij den lof, die kring stand niet door vo siteit bevalv wordt toeges doctoren zijn enkel maal h worden. V de Vrije U Rechten de een disserta Nederlandsch tegelijkertijd Hoogeschool proefschrift De Minister blad van het komt thans v burg en utv proefschriften klaart de heer gerekend word Het werk van grootsche Leidschen tij tot een onder den minist schap, waarov spreekt. De h historisch en de Ministera zoo groote v oordeel en bi proeve een u